

До 160-річчя від дня народження В. Вернадського

УДК 316.324.8:[140.8:[13+165.173+159.9]](045)

Микола Сенченко,

директор Книжкової палати України, професор,

e-mail: director@ukrbook.net

Ера домінування Розуму***Завершення**

Не підвладне людському осмисленню життя з його вічними проблемами й питаннями... В ім'я чого варто жити? В ім'я якої вищої мети надано Людині життя? З чисї волї життя надано саме їй? І взагалі — що таке життя?

Відповіді можна й треба шукати у численних філософських працях. На їх підґрунті робимо висновок: "Першоджерелом усього сущого, зокрема й нашого Всесвіту, є думка, адже будь-яка творчість зароджується та розпочинається в думці... Думка надає форму, думка надає напрям, думка надає життя, думка надає творчість". Інший висновок, зроблений на основі прочитаних філософських праць: "Людина, віддзеркалення Всесвіту, образ і подібність Творця, має здатність силою думки як творити, так і руйнувати. Тому людина, обдарована таким умінням, зобов'язана розумно користуватися цією великою силою для добра ближнього й на користь еволюції".

Відповіді на складні питання життя науковці почали шукати ще в XIX ст., проте дослідження заходили у глухий кут. Складалося враження, що є непереборні сили, котрі перешкоджають вивченню енергії думок, можливостей свідомості, єдності живої й неживої матерії, впливу колективної свідомості на матеріальний світ.

На початку минулого століття академік В. Бехтерев висунув гіпотезу, що думка матеріальна. Він вважав її одним із різновидів енергії, яку називав "світовою енергією": "Слід визнати, що всі явища світу, зокрема й внутрішні процеси всіх живих істот і вияви "духу", можуть і мають розглядатися як похідні однієї світової енергії".

Висновок, що думка матеріальна, став лише побічним результатом іншої, набагато масштабнішої, теми роботи вченого — *таємниця безсмертя, безсмертя людської особистості*. Ось що найбільше цікавило В. Бехтерева.

У 1916 р., у розпал Першої світової війни, коли на фронтах гинули мільйони людей, академік заявив, що *"безсмертя людської особистості — це наукова проблема"*. Він розмірковував чітко й логічно: *"Духовне життя — це енергія, отже, за законом збереження енергії вона не може зникнути. Так що ж з нею відбувається? Що відбувається з людською особистістю, з виявами нашого духу, коли тілесне життя закінчилося?"* Учений зробив висновок: *"Смерті немає, панове. Це можна довести. І довести суворо логічно. Людська особистість безсмертна!"*.

Утім, через 11 років академік Бехтерев помер... Помер у ніч на Різдво 24 грудня 1927 р. під час Першого Всесоюзного з'їзду невропатологів і психіатрів. Що ж тоді мав на увазі науковець, коли наполягав, що "смерті немає, панове"? До речі, щодо його раптової смерті немає однозначних думок. Вона стала страшним і неочікуваним ударом для його оточення. Згідно з офіційною версією, учений "отруївся консервами", проте багато хто схиляється до версії політичного замовлення, і для цього є підстави. Інквізиція діє!

З відкриття Л. де Бройлем (1924) корпускулярно-хвильового дуалізму (відомого зі школи) розпочалася нова епоха науки — квантова механіка. Науковцям відкрилося широке поле для плідної роботи. Енергія людини стала не абстрактним поняттям, а об'єктом дослідження, відчутним і впливовим явищем.

На початку XX ст. у наукових журналах Німеччини неодноразово публікували фрагменти праць А. Ейнштейна, який тоді працював над проблемами *єдиної теорії поля*. Проте нове відкриття суспільного визнання не дістало, оскільки за кілька років публікації повністю зникли у пресі. Що відбулося? Лише у 1940-х рр. про єдину теорію поля згадали знову. Експери-

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. 2023. № 9. С. 3—10; № 10. С. 3—9; № 11. С. 3—10; № 12. С. 3—11; 2024. № 1. С. 21—26; № 2. С. 31—37; № 3. С. 3—12; № 4. С. 22—27; № 5. С. 3—9; № 6. С. 15—21; № 7. С. 3—11. № 8. С. 3—8; № 9. С. 3—9.

менти А. Ейнштейна, які він проводив спільно з Військово-морським флотом США, підтвердили очікуваний результат, однак сталося непередбачуване. Незадовго до смерті вчений практично завершив наукову працю, яку вважав однією з найважливіших у своєму житті, але спалив усі рукописи, так і не опублікувавши їх.

Кінець XX століття... В іншій країні, інший учений — А. Вейник, член-кореспондент Білоруської академії наук, багато працював над **теорією хронального поля**. Автор наукових книг і унікальних досліджень несподівано узяв собі нове ім'я, навернувся в релігію та насамперед... спалив усі свої наукові праці.

Дослідження А. Вейника піддавали жорсткій критиці як фізики-теоретики, так і філософи й духівництво. Ще в 1970-х рр. міністр вищої та середньої спеціальної освіти СРСР підписав наказ про вилучення з бібліотек інститутів його підручника "Термодинаміка" [1].

Наукову працю А. Вейника перервала його несподівана загибель за дивних обставин: 24 листопада 1996 р. вченого збила машина у Мінську, він дістав травми, несумісні з життям. Ученого відспівали в одному з мінських соборів і поховали на цвинтарі за межами білоруської столиці. Прикметно, академік також стверджував, що свідомість людини після смерті продовжує існувати у *тонкому світі*. Знову слід інквізиції!

Зі схожими проблемами стикалися й французькі науковці Е. Ле Руа і П. Теяр де Шарден. Над питаннями розвитку матеріального світу (біосфери) й свідомості вони розпочали працювати у 1920-х рр. Термін "ноосфера" уперше було використано у статтях Е. Ле Руа — математика й філософа, професора Коллеж де Франс (з 1921 р.), члена Французької академії наук (з 1945 р.). Учений порушував проблему взаємозв'язку релігії та науки, інтелекту та інтуїції. На його переконання, релігія та наука доповнюють одна одну, оскільки наука надає релігії обґрунтування, а релігія завершує науку. Католицька церква неодноразово вносила його праці в "Індекс заборонених книг", а тяжіння до модернізму, що позначилося на дослідженнях професора, у 1907 р. засудив Папа Пій X.

Поняття "ноосфера" науковець використовував для характеристики сучасної геологічної стадії розвитку біосфери. Цю позицію поділяв і П. Теяр де Шарден — один із найяскравіших мислителів XX ст., видатний французький геолог, палеонтолог і священник, професор кафедри

геології Паризького католицького університету в Парижі та член ордену єзуїтів.

Під час Першої світової війни (1916) П. Теяр де Шарден написав перше есе "*La vie cosmique*" ("Космічне життя") — філософські й наукові міркування щодо містики й духовного життя. Пізніше вчений зауважував: "*...la guerre a ete une rencontre... vec l'Absolu*" ("війна була зустріччю... з Абсолютом"). У серпні 1919 р., перебуваючи на острові Джерсі, працював над есе "*Puissance spirituelle de la Matiere*" ("Духовна сила матерії").

Учений розвивав уявлення про духовну еволюцію Всесвіту, підсумком якої сьогодні є діяльність Людини розумної, а перспективою — спрямування до нескінченної "точки Омега", до одухотворення й перетворення Всесвіту, з'єднання Людини з Творцем Всесвіту.

У 1920 р., захистивши в Сорбонні дисертацію на тему "Савці нижнього еоцену Франції", П. Теяр де Шарден здобув докторський ступінь і обійняв посаду професора кафедри геології в Паризькому католицькому університеті. Еволюційні ідеї вченого стали приводом для доносу щодо його єретичних суджень, через що професору заборонили читати лекції. Від 1926 до 1946 р. він працював дослідником природи в єзуїтських місіях у Китаї, де й написав свою головну книгу "Феномен людини" [2]. Повернувшись у Францію 1946 р., П. Теяр де Шарден сподівався видати працю, але дозволу не отримав. Окрім того, йому заборонили проводити лекції з питань філософії та відвідувати Париж. Ученому довелося прийняти пропозицію зі США та очолити розкопки у Східній Африці.

Посмертна публікація праць вченого спричинила нові санкції Ватикану. У 1957 р. книги було вилучено з бібліотек семінарій і католицьких установ, указ ватиканської канцелярії закликав убезпечити католицьку молодь від згубного впливу ідей П. Теяра де Шардена. Проте ці думки надихнули багатьох католиків, вченого навіть порівнювали з Хомою Аквінським, який свого часу відкрив нові шляхи об'єднання християнства з наукою. Сьогодні ідеї П. Теяра де Шардена відомі далеко за межами світу католицьких богословів.

Отже, тривалий час дослідження в галузі матеріальності думки, безсмертя людини та її впливу на фізичний світ замовчували, ученим забороняли друкувати праці з цієї тематики, цькували, ув'язнювали чи навіть убивали.

Список науковців, які досліджували питання релігії та науки, безсмертя душі й раптово

полювали справу всього життя, можна продовжувати, але в кожному випадку простежуємо прикря закономірність: на певному етапі діяльність ученого неочікувано уривається, і, що найнесподіваніше, завжди за задалегідь розробленим сценарієм. Щоразу сліди інквізиції!!!

Проте повернімося до нашої країни. Якою ми бачимо Україну майбутнього? Це питання хвилює кожного, хто нині прагне боротися за самостійну, квітучу, духовну країну. **Майбутнє України — це ноосферна цивілізація!**

Тепер ми знаємо, що основою нашого світу на усіх етапах його існування є Розум. **Ми живемо для розвитку Розуму й Інтелекту, які дають змогу накопичувати Інтелект Всесвітнього Розуму.** Ми також чітко знаємо, що основною умовою цивілізаційного поступу є вдосконалення Розуму й Знання, в основі яких лежить індивідуальний Інтелект. А соціальний розвиток — це розширення інтелекту, з якого роблять вибірки для пошуку шляхів подальшого розвитку світобудови.

Надзвичайно важлива й актуальна проблема сьогодення — це екологія душі, творення внутрішньо гармонійної Людини. *"На шляху вирішення цієї проблеми головна перешкода — наше світобачення. Неможливо правильно осмислити те, що зараз відбувається на Землі, якщо не визнати дуальність того, що як в нашому хронально-метричному, так і в тонких світах є сусідами поруч біле й чорне, світло й п'ятьма, добро й зло, причому добро поводить стримано, покірливо та лагідно, а зло — активно, винахідливо й агресивно"* [3]. Отже, дуальність світу є основною ознакою, що дасть змогу певною мірою наблизитися до осмислення процесів світобудови.

Людство вже дозріло, щоб усвідомити ці явища. Допомогти має наука, але для цього потрібно змінити звичні уявлення й по-новому поглянути на світ, Людину та її місце в ньому. Чи готові ми на цей крок?

Сучасна людська цивілізація — далеко не перша на Землі. Розумні істоти населяють нашу планету не одну сотню тисяч років, а археологічні знахідки свідчать, що окремі форми технократичної цивілізації існували кілька мільйонів років тому. Цивілізації народжувалися, розвивалися і в певний момент зникали.

Земля — це своєрідна цивілізаційна колиска, інкубатор. Деякі цивілізації переростають свою колиску, виходять у космос і стають частиною Всесвіту. Інші замість того, щоб прямувати до

самовдосконалення, зациклюються в розвитку, припиняють рости, духовно й морально деградувати.

У першому випадку цивілізація полишає земний інкубатор, щоб вже ніколи сюди не повернутися, адже перед нею відкриваються цілковито інші світи й можливості. У другому — відбувається самоліквідація у будь-який спосіб, частіше — через війну на самознищення, іноді — за допомогою глобальної катастрофи. Після цього цикл починається спочатку: виникає нова цивілізація, у якій є шанс або стати частиною Всесвіту, або теж зникнути. Проте інформація про попередній цивілізаційний досвід не зникає, а зберігається і у формі артефактів, і у формі різноманітних інформаційних носіїв.

У наш час на Землі є люди, для яких інформація про минулі цивілізації перебуває у "відкритому доступі". Більше того, цей доступ поширюється на високі технології минулого, але не це головне. Головне, що вони знають про справжній устрій цього світу, знають фундаментальні закони Всесвіту й здатні успішно їх використовувати. Проте ці люди не мають жодного стосунку до глобальної еліти, навіть більше — прагнуть не втручатися у процеси природного розвитку людства, а якщо й втручаються, то лише в разі нагальної потреби.

Так х σ ж то ід є глобальною елітою? Пам'ятаєте вислів "Народ завжди заслуговує на своїх правителів"? Так от, глобальна еліта — це ми з вами, наше колективне несвідоме, втілене в окремих людях, які в певний момент обіймають ключові посади у владних чи інших структурах.

Світ навколо нас — це віддзеркалення наших думок і вчинків, а еліта — їх квінтесенція.

Якщо людство буде сфокусовано на накопиченні цінностей, то матиме глобальну еліту, зациклену на особистому збагаченні та домінуванні. У наш час глобальна еліта зосереджена серед власників транснаціональних корпорацій, переважно фінансових. Іншої еліти наше суспільство, на жаль, поки не заслужило.

Чи є глобальна еліта монолітом, аналогом світового уряду? На щастя, ні. Як у світі немає єдиної корпорації, так і в еліті немає єдиних інтересів: вони постійно змагаються один з одним за вплив і ресурси. Більше того, погляд на подальшу еволюцію людства у них теж різний. Особливо гостро це виявилось нині, у період глобальної кризи капіталізму.

Що означає цей висновок?

Поміж пересічних громадян поширена думка, що глобальна еліта має певні сакральні знання, за якими стоять мало не позаземні цивілізації, що її могутність і влада безмежні. Це далеко не так! Якщо еліта й має сакральні знання, то на рівні не вищому, ніж адепти будь-якої магічної школи, яких лише в Києві налічується з десяток. Уся сила еліти полягає в тому, що вона використовує енергію пересічних громадян, яку вони віддають добровільно, погоджуючись жити й працювати за правилами "обраних".

Людство може втратити не лише результати наукових досліджень попередніх поколінь, а й можливість колективно творити Всесвітній Розум, адже глобальна олігархія намагається знищити, за незначним винятком, рід людський. Еліти перетворюють творчих і розумних людей на рабів грошового капіталу. "Грошові мішки" формують інформаційний простір духовної смерті під абстрактною назвою "закон". Еліти перетворюють людей на живих мерців, позбавлених пульсу думки й творчого вогню. Еліти, формалізуючи світ, позбавляють народи еволюційно-історичного розвитку Свідомості, а отже, прагнення до духовного багатства й ментальної досконалості.

Щоб змінити цю ситуацію, слід зрозуміти, що держава — це соціальна ноосфера колективного Розуму народу, в якій Розум кожного індивіда формує мовою думки власні життєві інтереси, потреби саморозвитку та самовдосконалення в реальному житті й творчій діяльності.

Потрібно об'єднати Інтелект різних народів в єдине ціле, переосмислити усталені поняття й уявлення Людини, щоб вижити не "у фантазії чи уяві", а в реальності.

Що об'єднує людей у цьому світі? Відповідь проста:

1. Ми люди, тобто належимо до одного роду людського, є представниками Людини розумної. Це означає, що від живої решти світу нас відрізняє Інтелект.

2. Ми живемо в різних містах і будинках, але під одним дахом, ім'я якого — планета Земля.

Додамо, що наука поки не відкрила планети, подібної до нашої.

3. Ми любимо рідних і близьких та готові захищати їх, піклуватися про них, жертвувати заради них собою.

4. Сила Любові — одна з найпотужніших на цій планеті; вона здатна не лише об'єднати, а якісно перетворити життя людства.

5. Розум і Віра об'єднують нас і роблять Людьми.

Кожен міг би додати до цього переліку ще не один десяток пунктів, але, гадаю, наведених цілком вистачить для розуміння того, що справді об'єднує людство на нашій планеті.

Зміниться людство — зміниться й навколишній матеріальний світ. Сьогодні глобальна еліта впроваджує політику бездуховності й безглуздя, руйнування й знищення, "філософію свідомого самогубства". Проте сенс життя й творчої діяльності Людини, її призначення та мету існування можна пізнати лише через закони мислення, а не через сліпе виконання волі олігархату.

У цьому контексті особливого значення набувають слова П. Тейяра де Шардена: *"Любить один одного". Цей заповіт лагідності, 2000 років тому покірливо пролитої як примирливий елей на людські страждання, відкривається нашому сучасному духу як найпотужніший, а фактично як єдиний принцип майбутньої рівноваги Землі. Чи наважимося ми нарешті визнати, що цей принцип — не слабкість і не тихе божевілля, а вказівка на формальну умову органічного і якого завгодно технічного розвитку Життя? Якщо так, то нас чекає істинна перемога та єдино істинний світ.*

Сила зруйнувалася б у своїй природі, оскільки їй на заміну ми опанували б щось сильніше... А Людина, яка подорослішала, знайшла б свій шлях. Париж, 1939, Різдво Христове" [3].

І насамкінець додам: слід постійно пам'ятати прислів'я "Що посієш, те й пожнеш"! Усі думки матеріальні, тож намагайтеся мислити позитивно!

Список літератури

1. Вейник А. Термодинамика реальных процессов. Минск : Наука і техніка, 1991. 576 с.
2. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. Москва : Наука, 1987. 239 с.
3. Тейяр де Шарден П. Время выбора. Возможный смысл войны. 29.09.2015. Слово богослова. URL: <https://teolog.info/translations/teyyar-de-sharden-vremya-vybora-vozmozhny/>.

Надійшла до редакції 11 жовтня 2024 року